

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2'40 "
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Baththyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Recensământul

O surprindere neașteptată, a produs cercurile compatrioților noștri maghiari rezultatul recensământului efectuat la începutul anului. Nu sunt încă cunoscute cifrele definitive ale acestui recensământ, dar cu toate acestea, în general se poate constata de pe acum, că populațiunea Ungariei nu a crescut în cei 10 ani din urmă în proporție firească, ci în unele părți ale țării se arată chiar în de-
 creștere.

Și dacă vom lua în considerare faptul, că în acești 10 ani, despre care e vorba, nu s'au întâmplat nici catastrofe elementare, nici războaie nu au fost, nici pierderi mari economice nu ne-au ajuns, nu se poate vorbi nici de ani nerozori, atunci acest trist rezultat al recensământului trebuie să ne îndemne a căuta tainele vieții noastre publice, cauzele acestei situațiuni, cari se învederează prin cauzele îngrijorătoare ale recensământului.

Cercetările sociologice mai noi, lădând la o parte metoda istoriei narative aplicând metodele de scrutare ale științelor naturale, au constatat mai presus de orice îndoială, că toate întocmirile politice și peste tot starea socială a unui popor ori a unui Stat, își are adevăratele origini, în adâncimile vieții materiale societății, în chipul de producere și distribuție a bunurilor sociale.

Intr-o astfel de alcătuire socială, unde valoarea muncii cheltuite la produ-

cerea bunurilor sociale partea mai însemnată revine păturilor dominante, cari nu au altă chemare, decât să cheltuiască rodul muncii altora și unde prin urmare restul, ce revine adevăratului muncitor, e atât de mic, în cât nu-i ajunge acestuia pentru a se ridica la o stare mai omenească și pentru a-l face pe el însuși consumator prețios al bunurilor produse printr'ansul, e lucru prea firesc, că bunăstarea generală seacă, și pe lângă pătura socială mică și abondentă în toate bunurile lumesti a clasei domnitoare ori mai bine zis exploatătoare, masele mari ale populațiunii tânjesc în lipsă și sărăcie.

Țara noastră nefericită a intrat și ea în formele constituționale alcătuite prin chipul capitalist al producțiunii moderne, dar în esență, lipsită de adevăratele prefaceri ale capitalismului, a rămas tot țară feudală, cum era înainte de anul 1848.

S'au schimbat formele, esența a rămas. Feudalii de odinioară, prefăcându-se acum parte în mari proprietari de pământ, parte în funcționari publici și scăpați de sub obligamentul legal și firesc de a îngriji în interesul propriu de traiul de toate zilele al țaranului iobag, au folosit toate principiile liberalismului creat prin chipul capitalist de producțiune, spre a stoarce toată seva de viață a iobagilor de odinioară urcând în măsură oribilă renta pământului și legiferând salarii grase pentru toate ramificațiile imensei oștiri de funcționari, cari toți trebuie să trăiască întocmai ca nemeșii de odinioară din surplusul de valoare a muncii țaranilor, atunci iobagi, acum neiobagi, o stare mult mai rea, decât a iobagilor de odinioară.

Puterea legislativă, fiind exclusiv în mâinile feudalilor de odinioară, nici nu ne putem mira, dacă aceștia păstrând formele constituționale și abuzând în mod iezuit de principiile liberalismului capitalist dela încheierea pactului dualist din 1867 și până astăzi s'au îngădit cu fortărețe puternice în contra năzuințelor de eliberare a muncii productive și și-au apropiat o mai mare parte a acestei munci, decum o avea pe timpul iobăgiei nedeghizate.

E simplu calculul matematic, că între astfel de împrejurări masele mari ale locuitorilor țării, muncitorimea, mai ales țaranii, urmași direcți ai iobagilor de odinioară au trebuit să sărăcească. Sărăcirea poporului dela țară ia proporții îngrijorătoare. Nu numai pe la periferiile țării, unde solul peste tot e mai puțin roditor și unde pe lângă politica de exploatare economică a feudalilor nefericitul popor din considerațiuni naționale este lăsat cu desăvârșire pradă lăcomiei satrapilor administrativi, dar chiar și în ținuturile mai lăuntrice ale țării, locuite aproape exclusiv de poporul maghiar. Asta este dovada cea mai clasică despre adevărul, că pătura dominantă a Statului-Ungar se folosește numai ca armă meschină de ideologia națională a șovinismului maghiar pentru ca sub masca apărării intereselor naționale maghiare să poată exploata și pe maghiari și pe nemaghiari deopotrivă.

Legile contribuțiilor publice, sunt totdeauna măsurătoarea cea mai neînșelătoare a raporturilor de putere dintre clasele sociale ale fiecărui stat. Și cine aprofundează aceste legi în Statul ungar, ușor se va convinge, că aici puterea economică a

SUB TEI

de Nelî Cornea

E de o frumusețe neînchipuită șoseaua din arești, într-o dimineață de lunie, când teii de câmp sunt plini de floare și mireasma lor se ca aroma de ananas, se varsă în neștirea aerului cald, puternic svâcnitor al verei.

În văzduhul albastru, înfiorat de întrecerea lor de soare cu miremele de tei, e liniște, tăcere. Lumea cu dare de mână e dusă din vreme pe timpul verei, și pe șosea, nici urmă din zăpăceala obișnuită de automobile, biciclete, căruțe, trăsuri pline de cocoane gătite, de par tot un mănunchiuri de flori.

În vraja liniștei parfumate își fac de cap și fluturii îmbătându-se de mirosul plăcut, amețitor și ridică bolțile de frunziș cu fărâmarea celorlalte pătimașe albinele, cari dau năvală la floare de tei furându-le într'un sărutat lung, fierbent și lăinișă dulce pentru miere, și fluturii zvâcnind încurcând adierile cu jocul lor besmetic. Liniștea încremenită e însă spartă dintr-o dată de câteva frânturi de cuvinte, urmate de alte înăbușite.

O țigancă tânără și alesul inimei ei, luară o bancă. Dar întreținerea lor nu era tocmai bună. Dimpotrivă, păreau învrăjbiți.

El sta încrunțat, cu capul pe-o mână, molim un capăt de țigară. Ea, îi vorbea încet și parcă se străduia să-l împace, cerșindu-i aminte, punându-și toată dragostea în umi-

lință. Dar zădarnic! Parcă vorbea unei pietre. El nici că se clintea. (Icoana războiului veșnic dintre bărbat și femeie pentru — pace. Pace cerșită de cel oropsit, dela cel răsfățat de ursite, de privilegii, de natură, chiar.)

În liniștea tăcerii ce se făcuse între cei doi învrăjbiți, răsună deodată un rîs cristalin de copil. Depănându-și iute piciorușele tot răsând și chiotind, un Țigănuș de vre-o trei ani, scăpat, dintr-o curte, unde o ceată de Țigani lucra la clădirea unei case, o luase în josul șoselei. Mama, băgând de seamă ștregăria micuțului, se repede într-o goană după el. Ochii ei negri sclipeau. Printre buzele roșii întredeschise îi luceau dinții albi, rochia galbenă falfăia ca un steag, și din cămașa deschisă în fuga-i aprigă, tindea la libertate o piersecă înrouată. Abia mai găfăia când puse mâna pe fugar.

La întoarcere, venind încet, se opri la banca unde ședea tinerii.

— Cum voi nu mai plecați la lucru, n'ați auzit clopotul!... Eh hei, Fira, tu nu știi încă pe semne, că gândul flăcăilor nu-l poți și nici odată — zise, văzând ținuta lui morăcnoasă. Toți sunt fluturatici, toți, s'o știi dela mine, — mai adause, pornind mai departe cu micul fugar acățat de rochie.

Fira, care se ridicase la apropierea femeii, o urmărea din ochi. A rămas visătoare. Parcă asculta cum tremură frunzele de tei, de plăcerea băii de lumină și de freamătul îmbalsamat din văzduh. Dar de și se părea că se desfată în frumusețea firei din jurul ei și florile cum sorb

cu nesaț lumina aurie și-și împrăstie miremele îmbătătoare, ea se gândea mai înadins la cele ce auzise. Pe față părea însă scris, că nu dă crezare cuvintelor femeii mai în vârstă. Cum, pe ea s-o părasească Danciu, pe Fira cea frumoasă, pentru alta, dar nu se poate — își zicea lungindu-și talia. Parcă era o iedera gata să se întindă, să se anine, să înoadă un brad de bărbat.

Frumusețea îi eși la lumină acum, în toată puterea ei. Era făcută parcă să întrecă pe Madona de Syracus.

Era înaltă, subțire, strălucind de tinerețe.

Formele pline, rotunde, cu linii fine, artistice și îndoiturile moi mlădioase ale trupului, trădau acel mistuitor foc lăuntric, ce dădea feței brune un deosebit farmec.

Ochii mari, ca jăratecul aprins, luceau în lumina vântată a nopții, pielea ei moale de cațifea chihlimbarie, era deschisă de roșeața buzelor ca o căpșună coaptă, tăiată în două.

Păru că stă o clipă în cumpănă: să meargă la lucru, ori să mai încerce să-l înduioșeze. Înima-i o ducea spre el.

— Danciu! — începu cu glas rugător, moale.

— Haide, vezi-ți de treabă — zise el înfipit.

Fira îi prinse de mână. Se uita cald, galesc la el, pe când îi vorbea cu răsuflarea grăbită, cu obrăzii rumeniți de o neliniște crescândă:

— De ce nu vrei să-mi spui pricina suferinții tale?... De trei zile nu mi-ai zis o vorbă bună.

feudalizmului, în era aceasta a constituționalismului falsificat și a liberalismului capitalist, este mult mai mare, de cum era pe timpul iobăgiei de drept.

Poporul este sărăcit, nu numai prin exploatarea directă a muncii sale, ci și în chip indirect, prin sistemul impozitelor, astfel, că toată greutatea contribuțiilor publice, apasă asupra claselor muncitoare, dară proprietatea mare, capitalele mari și legiunea imensă a funcționarilor publici, cei mai mulți odrasle ale nemeșilor feudali, sunt în proporțiune aproape scutiți de impozite.

Între astfel de împrejurări, este lucru ușor de înțeles, că nici binecuvântările reale ale capitalismului modern, nu s'au putut valida în Statul nostru. Capitalul uzurar este neproporționat de mare, față de cel comercial și mai ales față de cel industrial. Astfel, partea cea mai însemnată a poporului, a fost din nou iobăgită prin marea proprietate teriană, iară restul a trebuit să fie robită capitalului uzurar.

Simptomele acestei *neoiobăgii* — cum atât de potrivit o numește d. C. Dobrogeanu-Gherea — se vădesc pe deoparte foarte lămurit în mișcarea gradată a independenței și în coruptibilitatea masselor la alegerile parlamentare, în sărăcirea generală a poporului dela țară cu urmarea emigrărilor în masse, precum pe de altă parte în formarea unei curioase concepții despre aplicabilitatea legilor pozitive ale țării. Am ajuns într'adevăr acolo, ca între starea reală de fapt și cea formală de drept să fie cea mai profundă contradicție. La noi nimeni nu mai află nefiresc faptul, că cei în drept a aplica legile, le aplică acestea după arbitriul lor. Legile, cari apără interesele economice ale clasei dominante, se aplică cu o rigiditate aproape neomenească, iară dispozițiile legilor, cari ar fi chemate să scutească intrucâtva pe cei mici față de cei mari sunt socotite ca simple ornamente ale Constituției ungare, fără nici o valoare reală.

Cursul acesta al revenirii la iobăgia din epoca feudalismului își ia începutul deodată cu predarea din nou a puterii pu-

blice în mâinile feudalilor maghiari, sunt acum aproape cincizeci de ani, dar rezultatele numai acum încep a se manifesta în toată goliciunea lor.

Aceasta este aplicarea sigur acceptabilă a rezultatelor recensământului acestui an. Nu credem însă, ca guvernării noastre să înțeleagă acest rost al dezvoltării istorice, ci suntem convinși, că-și vor bate capul cu aspre măsuri de opreliște a emigrărilor spre țările mai fericite ale pământului și-și vor întezi năzuința de a fortifica economic și politic *pătura istorică* a societății ungare, singura purtătoare credincioasă a ideii de Stat național maghiar, căci doar așa este idealul mântuitor în țara aceasta, nu fericirea și mulțumirea popoarelor ei.

Ideia se întărește, poporul scade și sărăcește.

Reformele militare

După hărțuiele de aproape 10 ani de zile, afacerile militare ale Monarhiei au ajuns într'o dezvoltare mai pacinică și normală. Partidul muncii naționale, care sprijinește guvernul Khuen-Héderváry, a fost alcătuit tocmai în vederea mai ales a îndeplinirii reformelor militare inevitabile.

Armata austro-ungară ajunsese în stadiul unei formale amortiri, din pricina luptelor pentru concesiuni naționale în domeniul armatei comune din partea tuturor partidelor politice maghiare. Acum această stare de lucruri a încetat și conducerea armatei, folosindu-se de situațiunea politică favorabilă, cu activitate aproape febrilă a început lucrările pentru reformele indispensabile la reconstruirea forței armate a Monarhiei.

Se pare, că factorii conducători sunt pătrunși de temeri pentru formațiunile politice viitoare și se grăbesc a trage din situațiunea actuală toate foloasele posibile spre asigurarea mijloacelor trebuitoare la reformele militare.

E vorba înainte de toate de introducerea serviciului militar de 2 ani, sub care reformă se ascunde tendința de a urca în măsură însemnată contingentul militar. Această reformă va spori cheltuielile militare anual cu mai multe zeci de milioane. Guvernul și sprijinitorii lui caută să inducă în opinia publică a țării sofisme, că aceste noi cheltuieli enorme se compensează prin eliberarea unui număr însemnat de brațe muncitoare de sub serviciul militar, ceea ce — după dânsii ar rezulta din introducerea serviciului de doi ani.

Fără îndoială, scurtarea timpului de serviciu militar va fi o mare ușurare pentru masele poporului. Această pretențiune a fost dela început înscrisă și în programele de acțiune politică ale partidului nostru național și noi trebuie să salutăm cu bucurie reforma militară de sub întrebare.

Adevărul este însă, că câștigul realizat prin scurtarea timpului de serviciu militar absolut nu compensează materialicește împovărarea bugetară mai mare a Statului și trebuie să ne așteptăm la noi împozite asupra populațiunii, care mai ales în starea actuală de sărăcire generală vor simți adânc sarcina, ce trebuie să o poartă pentru interesele de mare putere a Monarhiei.

Inarmările recente ale tuturor Statelor numai din Europa, ci din universul întreg silesc în mod fatal Monarhia noastră asemenea înveseliri inutile din punctul de vedere al intereselor culturale și economice, dar, oricât ar simula partidul actual de guvernământ aversiune pentru urcarea greutăților, ce isvoresc din această situațiune pentru locuitorii țării, suntem siguri că toate pretențiunile cercurilor militare privitoare la perfecționarea și echiparea mai costisitoare a tuturor trupelor armate se vor îndeplini fără nici o împotrivă serioasă.

Cheltuieli enorme vor rezulta mai ales din reconstruirea armatei marine. Aici se pune în vedere nu numai fortificarea mai multe puncte ale litoralului austro-ungar, dar îndeosebi ni-se prezintă ca o necesitate inevitabilă sporirea vaselor de ră-

El dădea numai din umăr nepăsător, după obiceiul țăranilor, cari lasă multe răspunsuri pe seama umerilor.

Fetei i-se furișă o tremurare în inimă. Apoi oftă și aninându-se de el îl întrebă șovăind:

— Ai uitat acele ceasuri de mândrețe?

El se desfăcu însă din îmbrățișarea ei sculându-se depe bancă. Rămase rece. Nu-l muia nici atingerea drăgăstoasă a trupului ei cald, nici frumusețea ochilor ei fierbinți de focul vieții, de dorințe și de nădejdi. Se țină dârz.

Firei îi sări inima din loc. Așa nu l-a mai văzut. Si o durere necunoscută începu a se tâlăzui într'însa.

În tăcerea grea ce se lăsa între dânsii numai ochii lor mari, negri, luceau întunecați.

În freamătul parfumat de tei, trecu un șopot surd, ca un oftat, tănuț.

— Ți-am spus odată să mă lași în pace — răspuse el în sfârșit tăios, vrând să se despărteze.

Obrajii feței se făcură bujor pe când îi aținu drumul, tremurând din toată ființa.

— Asta-i dragoste?... Mi-ai făgăduit că facem nuntă după S-ta Mărie.

— Ai mâncat lauri? Nu știi că n'am bani?

— Dar ți-se îmbie un loc bun, bine plătit, am putea trăi fără griji, — zise ea cu glas sfârșit, chinuit de o strămtorare lăuntrică, pe când își îndrepta cutele rochiei cireșii.

— Cap legat inimă încinsă și de minte necuprinsă: așa-i femeea... Cum îți închipui tu că eu, să mă bag slugă la dârloagă... slugă eu?...

Ochii lui scânteiau de indignare. Fira, desfătându-se în fața lui inundată de strălucirea tinereții, cu toată îndrăzneala și puterea-i sălbatecă, răspuse răspicat.

— De ce nu, pentru bani buni?

— Să mă bată?

— De ce să te bată, dacă te porți bine?...

li avea și masă bună și bani destui ca să mă fii și pe mine.

— Da, aș fi o momiță bine îmbrăcată, ras, tuns, pomadat dar bătut mereu... Așa-i la stăpân. Mai bucuros sunt eu sărac, dar slobod. Vreau să fiu om: stăpân, dar nu slugă. Și pe când vorbea își flutura brațele vânjoase de pe care alunecă cămașa înjos, par'că amenința pe cineva.

— Vai de păcatele mele! Apoi de geabă am postit eu tot postul Maicii Domnului!... Danciu, tu nu vrei să faci pentru mine nimic... poate ți-ai aruncat ochii pe alta... se vorbește că joci cărți la o cârciumăreasă frumoasă, — zise ea șovăind, cu încordare, pe față cu tremurul fricei și al desnădejdei.

Haide, dusu-te-ai odată! se răsti el la dânsa drept orice răspuns. N'ai auzit că a sunat clopotul?

Dar ce-i păsa ei acum de clopot, când veninul geloziei i-s'a strecurat în inimă, sfâșiind-o cu chinu-i cumplit.

— Vii și tu la lucru? — îl mai întrebă luptându-se cu lacrimile.

— Nu, azi n'am chef. Rămâi cu bine!

— Nu? — găfăia mâniașă fata și ochii-i

fulgerau ca tăișul unui cutit în soare, oprindu-se de mâneacă.

O clipă își încrucișară ochii amenințându-se. — Va să zică e drept, că ai apucat drum rău... te duci la cârciumăreasă...

Nu putu isprăvi, Danciu, îi dădu brânci ea căzu grămadă. Si el, fără ca să se mai gândească la dânsa dacă-i moartă ori leșinată s'a îndepărtat lălăind Machicha.

GLUME.

Copiii noștri.

— Ah, vă pricepeți foarte bine la făcutul zonacilor, eoață Veto, se vede că au și puflin gheran!

— Da, magheran, zeamă de lămâie, șoară, ouă...

— Și cât vă ține așa un cozonac? Mica Mărioară. — Trei franci la cofet de alături!

Pe cale ferată secundară.

Călătorul (cătref mecanic). — Cum se face Lunia trenul merge totdeauna așa de încet?

Mecanicul. Știți, Lunia sătencele spală deauna rufele și vin să ne ceară apă caldă locomotivă.

boiu, mai ales construirea a mai multor vapoare uriașe „Dreadnought“, cu cari au fost provăzute în timpul din urmă mari-nele tuturor Statelor mari.

Această fortificare a puterii marine se motivează prin cercurile conducătoare militare mai ales cu necesitatea apărării mai electivă a litoralului austro-ungar, față de eventuale noi complicațiuni în Orientul european, dar între culise se vorbește și de eventualele dușmăni între cele două puteri dominante în apele Mării-Adriatice, ceea ce se întvede și din unele cuvinte dodonice ale admiralului Montecuccoli, cari au produs oare-cari vibrațiuni nervoase în cercurile politice de pe malul Tiburului.

Ne place a ști Monarhia noastră în echilibru de putere cu Statele învecinate și resimțim nevoia asigurării armate a părții externe și interne, dar tot atunci dorim ferbinte, ca fortificarea necesară a puterii armate să nu se facă cu prețul maghiarizării părții ungurene, a armatei comune, căci această eventualitate ar spori numai titlurile de nemulțumire față de cercurile conducătoare ale Monarhiei în anul popoarelor nemaghiare din Ungaria și ar îngreuna rezolvirea chestiunii naționale de aici, fără de care orice întărire a trupelor armate nu ar putea produce aceea consolidare internă a imperiului, care în ultima rațiune este totuși cea mai puternică pavază în contra eventualelor atacuri externe.

Și ne-ar plăcea mai presus de toate, ca în schimb pentru sacrificiile, ce se vor cere din nou dela popoarele țării pentru întărirea armatei, guvernul și partidul său să grăbească cu reformele necesare pentru remediarea neajunsurilor noastre economice și mai presus de toate — să dea țării acesteia votul universal, dela care cu drept cuvânt se poate aștepta îndrumarea spre o evoluțiune mai prielnică a vieții noastre de Stat.

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 25 Ianuarie.

În săptămâna aceasta va vorbi și contele Tisza, căruia azi, la intrarea în Cameră, i s'au făcut ovații. Tot în săptămâna aceasta va vorbi și ministrul de finanțe d. Lukács László și fostul secretar de Stat d. Szerényi, cari, firește, toți vor sprijini banca comună față de atacurile opoziției.

Discuția de azi nu a avut nici o notă interesantă.

Ședința se începe la orele 10 1/2 a. m. Prezidiază Kabos Ferencz.

Kuales Godofred: Cere, iar Camera îi vorbă un concediu pe trei luni.

Pentru azi sunt înștiințate următoarele interpelări:

Sümeği Vilmos — către ministrul de onoare — în chestia sinuciderii lui Hlatky Zoltán cauză brutalităților militare.

2. Szmrecsányi György — către ministrul de interne — în chestia contractului dintre Guvern și societatea de navigațiune din Pool pentru transportarea emigranților.

Huszár Károly (dela Sárvár) — către ministrul de interne și justiție — în chestia asanării stărilor din comitatul Maramurășului.

4. Huszár Károly (dela Sárvár) — către ministrul președinte — în chestia numirii de consilier regesc a unui individ acuzat de înșelăciuni și falsificare de acte.

Interpelările se vor rosti la orele 2 d. a.

Privilegiul băncii.

Nadányi Gyula (kossutist): Spune, că opoziția are datorie patriotică, ca în toate chestiile să apere interesele țării, și deosebit în chestea băncii, dela care depinde înflorirea țării, opoziția are un rol foarte însemnat.

În cursul campaniei electorale Guvernul a promis reforme salutare, dintre cari cea mai importantă era a plăților în numerar, dar, care totuși a suferit cea mai mare înfrângere. (Aprobări în stânga) §-ul 5 este o lovitură de drept public dată Constituției noastre și un precedent de vătămare a Constituției în viitor. Guvernul nu a fost sincer nici în chestia aceasta: nu a cutoșat să recunoască înaintea națiunii (ungurești, N. R.), că a trebuit să cedeze vederilor austriace. Guvernul zidește cetății în aier, în jurul cărora reformele sboară ca niște bășici umflate. Cea dintâi a plesnit norocos. (Ilaritate în stânga.)

Muzsa Gyula: Pentru că a fost plină cu aer!

Nadányi Gyula: Asemănă partidul muncii cu un riu, care nu izvorește din pământul patriei, curgând prin Austria duce povara vaselor austriace și se varsă în Marea-neagră. Iar opoziția este un riu repede, care, ca și Tisa, izvorește aici în țară și aduce folos pământului unguresc.

Vorbește pe larg contra proiectului băncii comune și declară, că nu primește proiectul ministrului. (Aprobări și aplauze în stânga.)

Sümeği Vilmos: Polemizează pe larg cu vorbirea de ieri a deputatului Antal Géza și cu declarații apărute în ziare dovedește, că coaliția nicicând nu a abandonat banca independentă pentru concesiile militare. Face istoricul luptei ce se dă pentru banca independentă și citește lista municipiilor cari pretind banca independentă. (Ovații și aplauze în stânga.)

Hantos Elemér: Nu sunt atât de primejdioase!

Sümeği Vilmos: Ii răspunde lui Hantos apoi citește din vorbirile de acum 42 de ani a lui Irányi Dániel și Jókai Mór despre necesitatea băncii independente și amintește, că și ministrul de finanțe de-atunci Lónyai Menyhért a propus înființarea băncii independente, ba a propus chiar și o comisie parlamentară, care să studieze chestia aceasta.

Arme obstrucționiste.

Vorbește despre rolul băncilor naționalităților și spune că acestea au vătămat interesele țării, mai mult decât partidul muncii.

Molnár Béla: Cum? Ce-ai spus?

Sümeği V.: Am spus, că băncile naționalităților au vătămat interesele țării mai mult decât partidul muncii.

Molnár B.: Și D-stră a-ți guvernat.

Sümeği V.: Și astăzi am guvernă, dacă nu am fi stăruit atât de mult pe lângă banca independentă. (Aprobări în stânga). Vorbește despre proprietarii de acții ai băncii comune. În toate țările băncile statelor sunt mai prevenitoare și mai cu considerare față de interesele poporului, decât la noi. Astfel banca grecească are datoria să promoveze cultura și exportul stafidelor, iar banca rusească trebuie să aducă servicii pe tărîmul creditului industrial.

Prezintă o moțiune, că banca care va fi privilegiată să sprijinească deosebit interesele economice. (Aprobări în stânga.)

Președintele suspendă ședința pe 5 minute

să porți ghete elegante și tari? —

Atunci adresează-te cu toată încrederea către

ZIMMERMANN JÁNOS

călțunar de model și ortopedie

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 10.

După pauză,

Beck Lajos: Vorbește despre binefacerile cari ar rezulta din înființarea băncii independente. Explică chestia plăților în numerar din punct de vedere juridic și economic și face propuneri concrete în chestia sprijinirii creditului economic prin banca de note. Accentuiază, că partidul independentist luptând pentru independența economică a țării, voiește ca prin clădirea vieții naționale să dea un sens mai larg și palpabil programului său.

Politica în Ungaria

Chestia băncii austro-ungare.

Lupta opoziției contra proiectului băncii austro-ungare a pus Guvernul pe gânduri. Desbaterile decurg liniștit, dar cu o perseverență stăruitoare. A făcut mare senzație faptul, că în ședința de ieri ministrul Lukács a conferat timp îndelungat cu deputatul contele Károlyi Mihály, șeful agrarienilor. Ministrul, se spune, a făcut promisiuni că Guvernul este gata să facă concesiuni, opoziției, dacă aceasta ar înceta lupta contra băncii comune.

Față de promisiunile ministrului Lukács, d. Iusth a declarat, că partidul său va continua lupta până când va obține ori bancă independentă ori plățirea plăților în numerar. Guvernul ar dori ca proiectul să fie votat până la 15 Februarie, pentru că altfel chestia băncii ar ajunge în stare de ex-lex. E foarte natural deci, că Guvernul încearcă toate mijloacele să scape din încurcătură.

Dar, dacă opoziția va stăruii mai departe, situația Guvernului va deveni insuportabilă, și în acest caz se poate afirma că Guvernul va trebui să-și dea demisia.

Starea lucrurilor ce-ar urma, dacă Khuen Héderváry s'ar mai putea menține, nu are să schimbe întru nimic soarta noastră. Tot așa de sigur este, că oricare dintre fruntașii Unguri ar lua cârma, n'are să ni-se îmbunătățească soarta, căci aici nu schimbarea de persoane, ci numai o schimbare a întregului sistem ar aduce îmbunătățiri.

Consilier regesc acuzat de falșuri.

În ședința de ieri a Camerei deputatul Huszár Károly a interpelat pe ministrul președinte în chestia numirii de consilier regesc a unui individ, care este acuzat de înșelăciuni și falsificare de acte. Faptul acesta a făcut mare senzație pe culoarele Camerei, dar presa evreo-maghiară fiind vorba de un Evreu din linia *Weltkugel et Hirschler*, bineînțeles îl tace.

Vestea a ajuns și la Viena, unde a făcut o impresie adâncă și toți se miră de ușurința și superficialitatea guvernului Khuen, în jurul astorfel de recomandări pentru distincții împărătești.

Situația croată.

Ieri Saborul a ținut a doua ședință care a fost tot așa de sgomotoasă ca cea dintâi. Insultele curgeau gărlă. Grupuri de deputați discutau viu cea mai nouă încercare a coaliției de-a zădărnici alegerea

unde se pregătesc ghete pentru bărbați, femei și copii, cu prețurile cele mai moderate, chiar și pe picioare cu defect. — Deposit mare de cele mai bune creme și călcăie de gumă.

• • • • •

Vrei domniata

celor 40 de deputați pentru Camera ungară. Doisprezece dintre acești 40 de deputați au și declarat, că aparținând coaliției nu primesc mandatul. Banul Tomasich le-a spus însă, că aleșii au datorie patriotică să primească mandatul, căci prin abdicare s'ar primejdi interesele țării.

Mai târziu între coaliție și partidul dreapta s'a iscat o ceartă foarte mare încât președintele a trebuit să suspende ședința.

Ministrul președinte despre situația croată.

Ministrul președinte d. Khuen Hédevary a făcut despre situația croată următoarea declarațiune:

— Chestia abdicării delegaților croați este fără păreche și ea nu s'a rezolvat încă, dar nădăjduesc să i-se dea o soluție pe cale pașnică. Banului i-a succes nu numai alegerea delegaților, ci și alegerea persoanelor.

Contra loteriei ungare.

În străinătate s'a format o adevărată ligă internațională împotriva loteriei de Stat ungare. Bulgaria, Rusia, Suedia, Norvegia, Anglia și Franța vor începe o acțiune puternică împotriva lor, de-oarece losurile maghiare s'au lăsat prea mult în aceste țări.

CRONICA EXTERNĂ

Licențierea armatei bulgare

— Un important discurs al fostului ministru Naciovici — Politica agresivă a Bulgariei nu poate duce decât la înfrângere — Înțelegerea turco-română — Pierderea Macedoniei — Soluția cuminte este licențierea armatei —

Fostul ministru plenipotențiar bulgar, Gregor Dimitrow Naciovici, având a se plânge de politica „caprițioasă și agresivă” ce au avut-o guvernele bulgare în decursul ultimului deceniu, publică în „N. Fr. Presse” un lung articol din care relevăm următoarele pasaje:

1. Diferitele guverne bulgărești ce s'au succedat, au adus o astfel de politică încât se poate zice că ele n'ar fi avut alt scop, decât a pune pe Bulgaria în vrajbă cu toată lumea. Relațiile externe ale Bulgariei abia au fost corecte și gata a degenera un conflict din cauza celui mai mic incident. Încă în 1904, când eram la Constantinopol ca reprezentant al țării mele am aflat, că între Turcia și România s'a făcut dacă nu un tratat formal, în tot cazul o strânsă înțelegere în contra noastră.

Era apoi oare posibil ca domnitorul Bulgariei să se lase într-o aventură, ce nici într'un caz, nici într-o ipotesă de biruință nu putea fi favorabilă nici lui nici țării?

Eu am atras atențiunea ministerului de externe de atunci Raicin Petrow, că atitudinea lui rășboinică nu poate avea altă consecință decât periclitarea și mai mult a Bulgarilor din Macedonia. Dar Petrow dispune de fonduri enorme din care întreținea agitatori, bande și o presă agitată.

2. Adevăratul scop al neconținutelor amenințări, a fost ca să justifice în ochii poporului istovit de biruri cheltuelile cu înarmările și procurarea de material de războiu absolut disproportionat cu mijloacele statului.

3. D. Naciovici critică foarte aspru atitudinea aceasta provocatoare a politicii bulgare și condamnă în termeni energici grandomania celor, cari se lăudau, că vor da Turciei o lovitură de moarte.

„Dacă într'adevăr vrea cineva să declare războiu, apoi acela nu mai întreabă pe nimeni de permisiune. Dar cum Bulgaria nu poate declara războiu, fără de consimțământul Puterilor, iar aceste nu i-l vor da, atunci cel mai înțelept lucru ar fi să se licențieze armata” conchide d. Naciovici.

Procesul de stat din Bulgaria

— Câteva amănunte necesare —

Sofia. — După-cum știți din telegrame, Camera bulgară nu s'a lăsat să fie amăgită de diferitele înrăuriri, ci a hotărât darea în judecată a miniștrilor din fostul regim. Într'o ședință, după ce-a ascultat discursurile magistrale al d-rului Danef și d-lui T. Todorof, precum și ultimele cuvinte de desvinovățire ale inculpaților, ale căror discursuri, — fie zis în treacăt s'au distins printr'o mare elocvență și talent retoric. — Sobrania a ales cu mare majoritate o comisie de 12 membrii, care să procedeze la o nouă anchetă sumară și să întocmească actul de acuzare. Din zisa comisiunei fac parte 4 deputați opoziționiști: d-nii Danef, Todorof (cari au vrut să renunțe la acest mandat, dar au fost siliți de Camera să-l primească), Peșef (liberal) și Tancu Bakalof (agrarian).

Actul acesta al parlamentului bulgar, nu e fără precedent. Un proces analog a fost intentat la 1901 împotriva miniștrilor din cabinetul Radoslavof-Toncef, ca o urmare a revoltelor țărănești de sub acest guvern, revolte, cari au avut drept cauză, introducerea impozitului de dijmă și au fost înăbușite prin forță armată; apoi mai erau și alte puncte de acuzare: cumpărare de vagoane vechi, construire de hambare pe la gări (pentru grânele de dijmă), abuzuri de putere la alegeri.

Procesul actual de stat nu e, deci, fără precedent. Fără precedent nu numai în Bulgaria, ci, după cât știu, în lumea întreagă și în istoria trecutului e însă incidentul tragic stând în legătură cu acest proces monstru: moartea subită a unuia dintre acuzați, chiar în incinta parlamentului. Victima incidentului, Lazăr Paiacof, fost ministru de finanțe, era urmărit și acuzat de îmbogățirea pe căi nelegale, pe seama Statului prin provizioane din împrumuturi.

Sunt mai multe puncte demne de relevat în decursul desbaterilor la Camera și campaniei din presă.

În primul rând — atitudinea regelui. Nu e nimic de zis despre faptul că dânsul s'a informat timp îndelungat prin telefon despre amănuntele morței subite a lui Paiacof în Sobrania, și că a trimis la fața locului pe secretarii săi. Ori-care suveran trebuie să se intereseze de cele ce se petrec în țara lui, mai ales când e vorba de evenimente grave ca acele ce ne ocupă, — dar merită atențiune faptele, că la înmormântarea decedatului, pe când Camera își ținea ședința continuând dezbaterea în jurul afacerii frauduloșilor, părechea regală a vizitat casa defunctului, camera mortuară a dat consolațiuni familiei lui și înapoiindu-se la palat, când, peste o jumătate de oră, cortegiul funebral trecea pe acolo, regele eși îmbrăcat în șubă și salută cortegiul. Sunt demne de relevat și cuvintele spuse de rege văduvei decedatului: „În persoana defunctului vostru soț, țara pierde un om de stat de mare valoare, Curtea un prietin din cei mai buni, poporul un servitor din cei mai devotați”.

În al doilea rând vine atitudinea deputatului guvernamental Dogramadjief, cunoscut ca om al Curței și ca intim al regelui Ferdinand. El nu a mers deopotrivă cu colegii săi în cameră; pe când aproape toată majoritatea parlamentară a aplaudat chiar discursurile opoziționiștilor îndreptate împotriva acuzațiilor, pe când toți oratorii au găsit și au relevat mai multe puncte de acuzare — numai d. Dogramadjief se sculă și rostii un discurs în... apărarea inculpaților. Discursul lui nu a uimit pe nimeni, căci toată lumea cunoaște relațiile sale intime cu regele Ferdinand și, deci, s'a esplicat ușor această purtare a deputatului din Silven.

Cu drept cuvânt au scris, deci, unele ziare, că stigmatizarea fostelor cabinete înseamnă stigmatizarea regimului personal în Bulgaria.

A fost foarte înflăcărată lupta ce s'a dus câteva zile la Camera în jurul acestei afaceri de o importanță capitală.

Era interesant de observat ciocnirea diferitelor tendințe, năzuințele diferitelor părți, acuzațiile unora, justificările altora.

Acuzații tindeau a se disculpa invocând momentele periculoase în cari se afla țara sub ocârmuirea lor: răscoala macedoneană, iminența

unui războiu cu Turcia, teama de năvălirea trupelor otomane în Bulgaria, lipsa totală de munițiuni în armata bulgară, teama de România, care — a spus generalul Savof — dacă nu ne ataca dela spate, era, în tot cazul, să ne săcăie cu reclamațiile ei, invocând acțiunea lor patriotică în trecut, comparând actele lor de cari erau acuzați cu acte analoage ale adversarilor lor și găsind că vina lor proprie nu e atât de mare, spunând că unele acuzațiuni ar trebui ridicate nu împotriva lor, ci împotriva predecesorilor lor, cari au fost adevărații autori ai fărâdelegilor constatate de comisia parlamentară de anchetă.

Acuzatorii își începeau discursurile prin recunoașterea patriotismului tuturor meritelor acuzaților pentru patrie, dar constatau neregularitățile, abuzurile de putere, favorurile acordate, de acuzați și stigmatizau pe aceștia cu asprime. Așa profesorul de științe economice, G. T. Dancilef (deputat din Șistow), care a luat cel dintâiu cuvântul, a relevat faptul, că guvernul precedent a prevăzut într'adevăr armata cu munițiuni pentru un timp foarte scurt, dar cu ce ați plătit aceste furnituri? a întrebat el pe acuzați.

Cu bonuri de tezauri în mare valoare, fără să țineti seamă de creditul și solvabilitatea țării; fără să știți, că tocmai în momentul războiului purtătorii bonurilor ar putea să-și reclame valoarea”.

Punctele principale de acuzare sunt: 1. În legătură cu comenzile și furniturile militare multe fraude s'au comis.

2. Generalul Petrof, în calitatea sa de prim-ministru și de părtaș la construirea calei ferate Radomir Kinstendil — frontieră turcă, a favorizat campania de construcție, acordându-i o despăgubire de 748 mii lei; 3. Furnizarea frauduloasă de spiritometre, comisă de Paiacof; 4. Comisiioane din împrumuturi de mai multe milioane, luate iarăși de Paiacof; 5. Favorizarea antreprenorului de cătră ministru Haleciof — în construirea calei ferate Devnia-Dobriei; 6. Neobservarea legii de litații publice de către Ghenadief, în comenzile de imprimate pentru birourile de statistică; 7. Concesiunea unei bălți acordată tot de Ghenadief, în apropiere de Turtucaia, cu condițiuni dăunătoare pentru Stat; 8. Insușirea fondurilor secrete de 100.000 lei de către d-nul Gudof și multe alte puncte de mai mică importanță.

Va avea cuvântul de acum comisia de punere sub acuzare.

Presă rusă despre noul guvern român

În ultimul număr din ziarul rusesc: „Noua Vremea”, — e un articol consacrat în întregime, schimbării Guvernului român. Dăm în extens, traducerea acestui articol, întru cât dintr'ansa, se poate vedea, cum primesc Rușii politica guvernelor românești, față de slavii ce înconjoară pe Români.

Iată ce spune ziarul rus:

„Regele României începu tratativele cu șefii conservatorilor d. Carp, și cu amicii acestuia d-nii Filipescu și Marghiloman. Tratativele acestea, însă, din câte se poate vedea din știrile s'au publicat în ziare, se făceau pe baza a două condițiuni:

Regele cerea în primul rând, ca venirea conservatorilor să nu se resimtă în rău asupra relațiilor României cu popoarele slave și în al doilea rând, noul guvern să nu modifice nimic din legile agrare ale liberalilor.

D. Carp nu e un novice în viața politică. El este acum în vârstă de 75 ani și cea mai mare parte a vieții sale a fost consacrată politicii. E socotit ca cel mai forte teoretician al ideilor conservatoare, iar inteligența și energia sunt recunoscute de toți.

La 1900 a fost însărcinat cu formarea cabinetului, dela care se așteptau fapte mari. Dar guvernul acesta n'a putut sta la putere mai mult de opt luni.

Activitatea guvernelor românești în politica internă nu ne interesează pe noi de loc.

În schimb, însă, ne interesează mult care s'au văderile lor cu privire la politica externă a României.

Aceste vederi d. Carp și le-a manifestat de mai multe ori și în fața parlamentului și în fața reprezentanților presei străine.

Anul trecut, dânsul a arătat Camerei deputaților că unica politică externă inteligentă pentru România este să slăbească puterile balcanice, cari înconjoară România ca un ocean pe o insulă. De asemenea în 1910, d. Carp a expus vederile sale politice unui reprezentant dela „Neue Freie Presse”. Intr'o convorbire ce a avut-o cu acesta, dânsul a confirmat pornirea dușmănoasă ce o are față de lumea slavă, spunând în același timp că, corăbioara românească trebuiește cu multă băgare de seamă să plutească printre escadrelle Triplicei.

Ministerul lui Brătianu nici el nu excela printr'o înclinațiune deosebită față de slavi. Totuși el recunoștea, că o dușmănie fățișă față de oceanul care înconjoară România, nu poate fi în folosul ei. Șeful noului cabinet român, însă face din potrivă, și chiar din prima zi, ridică asupra României stindardul cu culorile austro-germane.

Politica externă a României în genere este condusă după indicațiunile nediscutate ale Regelui, iar felul lui de gândire l'am arătat altă-dată. El nici-odată nu se încearcă să doboare slavismul fără să fie sigur de izbândă, ci numai caută să-și mențină independența. Cu toate acestea, însă, nu putem trece cu vederea și sfera de acțiune a d-lui Carp, și de aceea putem de pe acum prevedea, că guvernarea cabinetului Carp se va distinge printr'o politică dușmănoasă Rusiei și slavismului în general.

Notăți, însă, că populațiunea României este de 6 milioane locuitori. Apoi tot atâția Români se găesc supuși coroanei austro-ungare în Transilvania. Și cu toate acestea guvernul Carp este gata să instăpânească jumătate din poporul românesc.

Indemnăm pe onorații cititori a se abona la ziarul „Românul”, organul autorizat al comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Trasilvania.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28	Cor.
Pe 1/2 de an	14	”
Pe 3 luni	7	”
Pe 1 lună	2'40	”

Pentru numărul popular:

Pe 1 an	4	”
Pe 1/2 de an	2	”

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40	franci
pe 1/2 de an	20	”
iară numărul popular	10	”

Numărul popular va apărea în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: **Administrațiunii ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2), iară scrisorile privitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2)**

Litere — Arte — Petreceri

Am să-ți scriu o serenadă...

*Am să-ți scriu o serenadă
Soră cu pustiu-mi dor,
S'o citești cu ochii'n lacrimi
Dulce inger bălăior.*

*Să 'nfrățești albumu-ți gingaș
Cu părerile-mi de rău,
Și să știi cât mă încântă
Vorba ta, surâsul tău.*

*Și-oiu ruga priveghetoarea
Pentru ochii tăi cerești,
Totdeauna 'n nopți senine
Să-ți doinească sub ferești.*

*Iară lunei îi voiu spune
Să 'nflorească 'n raze dulci,
Perna ta pe giulgiul cărei
Dragii obrăjori ți-i culci.*

A. Cotruș.

Nu pot eu suferi...

*Nu pot eu suferi mări omul
Care se târâe 'n nevoe
Spre orice jug și se bocește
De toate ce nu-i sunt în voe.*

*Dar pentru-un om mândru de dânsul
In suferințele haine,
Haiduc în dorul fericirei,
Imi dau și sufletul din mine!*

Alex. St. Vernescu.

Pe malul Murășului.

Murășule bătrîn cu pletele-ți blonde, undulate, câtă lume ai văzut trecând pe dinaintea ta, câte suspine au purtat undele tale călătoare de atâtea veacuri? Și câte doruri ai purtat din munții tăi înalți cu coama lor de brazi, până la Tisa ungurească?

Sălciile ce te întâmpină în calea ta lungă de pribegie, îți înțeleg murmurul tău povestitor, ele cunosc tainele atâtor suflete gingașe, visătoare, cari fug din sgomotul chinuitor al lumii să-ți mărturisească ție dorurile și jalea lor. Sălciile tale parcă-i ascultă și înțeleg singure adâncul oftat ce-l aduc valurile tale șoptitoare și vântul cel pribeg.

Adeseori vara ascult, legănat în brațele tale moi, spumoase, poveștile pline de taine, ce mi-le șoptești acoperindu-mi corpul înfierbântat cu sărutările tale răcoroase. Iar gându-mi zboară departe, lunecând peste apele tale întinse, în țara ademenitoare a basmelor străvechi.

Pe malul tău în sus zăresc o dumbrăviță verde, o dumbrăviță dragă. Din desișul ei răsună vesel, plin de vrajă un râs argintiu, de copilă, ce-mi înfioară sufletul.

Ah, ce muzică dulce e veselul ei riset. Mi-e dragă. În îmbrățișarea ta moleșitoare Murășule iubit, mă las în voia dorului, de cealaltă îmbrățișare; de aceea cu care aș cuprinde înc'odată în brațe pe copila veselă, sburdalnică cu bucle aurii și să mă leagăn apoi îmbătat de parfumul ființei ei întregi în amețitoarele acorduri ale unui vals încântător! O, clipe fericite! Când îmi voi mai pierde privirile în zarea albastrie a ochilor ei mari, luminoși? Mâna ei albă, trandafirică ca petalele unui trandafir regal, când o să mai tremure vre-odată de plăcerea fără de hotare a strîngerei de mână.

Măcar odată, numai odată de-aș putea soarbe divinul nectar al buzelor sale roșii, arse de doruri nerostite!

Spuneți-mi voi sălcii martore al dorurilor mele, sălcii bătrîne, cari ați prins atâtea jale și suspin purtate de blânde valuri ale Murășului străbun, spuneți-mi voi dacă fetița cu ochii albaștri mi-a mai trimis vre-odată un suspin? Nu mi-a trimis, căci voi tăceți. Dar mi-a trimis și sunteți mincinoase, căci voi o știți și v'ați înțeles cu Murășul cel drag să-mi faceți în ne-caz, — de aceea curge el așa de tăcut, așa de misterios. O, nu se poate să nu-mi fi trimis, ea, cea mai dragă copilă a voastră pe care și voi o do-riți tot așa de mult ca și mine...

St. At. Opreanu.

Revista revistelor.

„Vieța femeilor în trecutul românesc” de N. Iorga. Un volum de mare importanță, în care marele istoric și savant scoate din uitarea în care le lasă multe istorii, acele „figuri de femei viteze, figurile dureroase, binefăcătoare și sfinte, modestele figuri blânde”. Ca și Doamnele Voevozilor români, sunt date uitării, Domnițele, fiicele lor, a căror copilărie și tinerețe a trecut mai întotdeauna printr'un lung șir de pribegii și rătăcirii și pe cari nunta le-a strămutat în locuri foarte depărtate, de unde adesea n'au mai venit să-și vadă părinții și țara. D. Iorga desgroapă din uitare aceste figuri ale femeilor române, începând cu Doamnele muntene până la Neagoe Basarab, și cu cele din Moldova, începând cu cea dintâiu soția lui Bogdan Vodă. D. Iorga cu mestră-i bine cunoscută scoate în evidență caracterele acestor femei și ne arată în marginile adevărului, cari au fost obiceiurile, îmbrăcămintea lor, redând diferite scene din vieța lor.

Volumul acesta instructiv și foarte necesar tutorora, se poate procura dela orice librărie românească din Transilvania, pe prețul de 1'75 coroane.

Serata etnografică din Timișoara

Interesul publicului nostru pentru serata etnografică din Timișoara este foarte viu și se prevede că sala va fi arhiplină. Toate lojele sunt deja vîndute și zilnic își anunță tot mai mulți participarea în care scop se rezervează locuințele necesare. Pentru evitarea eventualelor neplăceri cu locuințele s'a decis ca fiecare participant să-și anunțe participarea, ca să se poată lua din vreme dispoziții pentru locuințe.

Totdeauna suntem autorizați a anunța, că participarea damelor în costum național nu e obligatorie ci numai de dorit.

Neumann M.
croitor de haine bărbătești,
liferantul curții și cam. imp. reg.

Magazin de vestmițe
pentru bărbați, tineri și
domnișoare Arad.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

— Pictură — Lucruri îmbucurătoare
— In numele gimnaziului din Brad —

De când prin amenajarea panoramei „Grivița” „Tinerimea artistică” și-a făcut un cuib statornic, în care odată sau de două-ori pe an expune lucrările de seamă ale membrilor săi, de atunci în cele două săli de expoziție ale *Ateneului Român* rar se mai orânduiesc expoziții colective. Sunt expoziții de ale unor pictori recunoscuți sau ale unora cu destulă încredere în puterile lor.

Expoziția d-lui Emilian Lăzărescu (d-sa iscălește *Lăzărescu*), deschisă de curând, e una *sui generis*. Poate nici n'ar fi să se amintească de această expoziție, dacă n'ar fi vorba de un pictor, care pare că știe să poarte penelul și dacă n'ar lipsi aproape tuturor tablourilor unele calități, fără cari e îndoelnic dacă poate exista opere de artă.

Ne-am deprins cu înălțimea morală din care s'au încheșat s'au deprins și s'au coborât operele lui Grigorescu; ne-am deprins cu lumina, cu seninătatea și *sănătatea*, cari sunt chemate să închege, după el și prin urmașii lui adevărați, arta românească, pictura românească. Ne-am deprins cu toate acestea și, cu toată părerea de rău, nu ne vom putea deprinde acum cu aceea ce ne aduce d. Lăzărescu din Paris. Nu greșesc, fiindcă dacă nu toate, cel puțin în majoritate covârșitoare, subiectele sunt din Paris. Imprejurarea, că și numele tablourilor sunt în franțuzește, ne face să presupunem, că autorul a avut de gând la început să le expuie la Paris sau poate au și fost expuse acolo. Imprejurarea, însă, că catalogul tipărit, în București *acum* și pentru București, e tot în franțuzește, ne face dimpotrivă să credem, că d. Lăzărescu nădăduiește o desfacere bună tot la Paris.

Lumea însă, pe care o aduce acest penel e din Parisul nopților târzii, în tot cazul nu din Parisul luminei. E o încercare de a afirma și impune fără altă legătură cu arta decât linia rece — viața ușoară desechilibrată a sufletului alunecat. Din toate, din aproape toate tablourile, se degajează o atmosferă de senzualism, de oboseală, lene. Subiecte chiar, cari par a fi isvorite dintr'o vădită impulsivitate spre ideal a autorului, se transformă în concepții decadente (*Salomea*). Chiar și capul de expresie la d-sa nu e un cap de expresie. E o jumătate de trup: săni goi, buze înroșite (înroșite bine de tot;) păr în desordine și foarte multă plictiseală în figură — și suntem siguri că nu această plictiseală a vrut s'o dea autorul drept *expresie*.

Când artistul e stăpân pe tehnică (desen îngrijit, cumpătare în culori) e și păcat, că nu se ridică la o concepție mai ideală a sufletului omenesc, a lumii dimprejur, a vieții însăși! Acolo ar găsi isvoare de inspirație mai puternice și mai curate. Acestea nu seacă niciodată și hrănesc atâta lume!

Și, totuși, va fi greu pentru d. Lăzărescu...

*

Acum cu schimbarea guvernului, funcționarii se cam schimbă și ei! se schimbă toți acei, cari prin rostul lor politic se găsesc în serviciul public. Și nici nu i-se pare cuiva curios, ca odată ce a venit cu „ai noștri” să și plece cu ei, fiindcă, la urma urmei, vine iară, — și numai cel ce pleacă se mai poate întoarce vre-odată! Și iată că te simți îndemnat să faci o glumă ușoară pe socoteala acestor schimbări, cari fără îndoială nu se aseamănă nici pe departe cu cele de acum 15—20 de ani, când, odată cu plecarea guvernului până și cei mai mărunței funcționari își făceau bagajul, ca să facă loc aceluia pe cari îi înlocuiseră cu câți-va ani înainte. Atât liberali, cât și conservatori se simt de câți-va ani mult mai toleranți chiar și față de funcționari înalți, atunci când aceștia s'au făcut necesari unui serviciu sau unei instituții. Opinia publică așteaptă mereu și contribuie pe cât poate la îndulcirea moravurilor politice.

E, spre pildă, deosebit de măgulitoare pentru d. M. Sadoveanu, directorul Teatrului național din Iași, stăruința ce au pus artiștii aceluia teatru pe lângă d. Ministru al Instrucțiunii publice și pe lângă șeful partidului conservator din localitate, pentru-ca d-sa să fie menținut. Din iubirea, de care se bucură directorul și din armonia care domnește între artiști și director, se poate deduce că s'a lucrat și se poate lucra încă multă vreme cu folos pentru cultura artistică, și în general pentru cultura românească în această a doua capitală invadată de străini.

*

Vremurile tot mai apăsătoare ce trec peste capetele Românilor în Ungaria, apropiie tot mai mult unul de altul pe studenții de origină ardeleană din București. Societatea, înfiripată abia acum 6—7 luni, cuprinde azi nu numai pe cei ce își au încă în Ardeal rădăcinile, ci și câțiva dobrogeni, cari numai își aduc aminte, că părinții lor au venit cândva din Ardealul suferințelor... Acum nu mai e nici unul în afară de societate, ba încă „Societatea Studenților Ardeleni” a primit de curând în sânul său pe singurul basarabean al Universității din București, și nu de mult pe singurul bucovinean. „Societatea Studenților Ardeleni” are și un program de acțiune comună cu studenții macedoneni din București, cam în același număr. Cel dintâi pas, însă, după reconstituirea din Decembrie, societatea aceasta l'a îndreptat către modestele societăți din Teologiile și Pedagogiile noastre, din Licee și din Universități. Un comunicat prin gazete a publicat această dorință a studenților bucu-reșteni, dar nici o societate n'a răspuns până azi. Și puteau răspunde măcar Clujul și Oradea, că sunt mai aproape!..

Nici de azi încolo, nu-i târziu (Str. Karl Lueger Nr. 1).

Un gând vechiu al studenților ardeleni din București, mai e să încerce ceva

pentru gimnaziul nostru din Brad... Dacă nu un ajutor însemnat, cel puțin un îndemn pentru cei cari au putința și datoria de a face mai mult!..

În numele gimnaziului din Brad, făcându-se legătura între tinerii răslețiți ai Ardealului!

C. Rosmarin.

Resultatul

alegerilor comunale

La Constanța, în ziua de 9 Ianuarie s'au făcut alegerile comunale în balotaj. Biroul secției I, a fost presidat de d. Bercescu, membru la curtea de apel din Galați, asistat de d. judecător Marcovici. — Votanți: 477. Anulate 1. Au obținut conservatorii 308 voturi, opoziția 168 voturi.

Secția II-a, a fost prezidată de d-nul Francisk, membru la curtea de apel din Galați, asistat de d. judecător sindic Sturdza. Votanți 506. Anulate 0. Au obținut conservatorii 249 voturi, opoziția 257. Totalul dela ambele secții: conservatorii 557 voturi; opoziția 425. Biroul a proclamat aleasă lista guvernamentală, compusă din d-nii Constantin Pariano, Titus Cănanău. Ioniță Dumitrescu, Mircea Șolacolu, Traian, Dimiț. Gh. Radu și Chiriac Frangopulo.

Alegerea dela Sulina

9 Ianuarie. Eri s'a făcut la Sulina alegerea de balotaj pentru consiliul comunal.

Lista guvernamentală a întrunit 79 voturi, iar lista democrată 38.

Lista guvernamentală a fost proclamată aleasă.

Lista liberală, care la primul scrutin a întrunit 37 voturi, a fost retrasă, deoarece partidul liberal local a încheiat cartel electoral cu guvernul.

Alegerea din Giurgiu

9 Ianuarie. Azi a avut loc alegerea pentru colegiul I de comună.

Au prezintat liste câte-și trele partidele politice.

Biurul electoral a fost presidat de d. Procopescu, membru la Curtea de apel din București.

La orele 5 seara, despuindu-se scrutinul, s'a obținut următorul rezultat:

Alegători înscriși 375.

Votanți, 301.

Anulate, 2.

Lista guvernamentală, cu d-nii M. Ulici, maior N. Marinescu, Dragomir Călianu, Gr. Marinescu, N. R.

Ofițerii oprți de a vota

D. N. Filipescu, ministru de războiu, a dat următorul ordin circular către comandații de corpuri:

„Vă rog să binevoiți a pune în vedere militarilor, de orice grad, că trebuie a se abține de a participa la alegeri.

Cei ce vor merge la vot vor fi pedepsiți.

Vă rog, tot de odată, a da ordin comandanților de corp de a lua măsuri pentru supravegherea executării ordinului de față, iar comandanții de garnizoană să vegheze de aproape spre a nu se strecura nici o abatere, care să nu fie adusă, pe dată și direct, la cunoștința ministerului (secretariatul general).

Comisia interimară a Capitalei

După multă ezitare consiliul comunal al Capitalei, deși hotărâse se aștepte a fi dizolvat, și-a înaintat demisia.

Comisia interimară a Capitalei a fost întocmită în consiliul de miniștri de ieri. Președintele ei va fi d. D. Dobrescu fost prefect de poliție.

Jubileul „Asociațiunii“

— O propunere făcută cu această ocaziune —

Am intrat în anul jubiliar al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ și ca mâine va sosi ziua, în care poporul nostru va putea să-și manifesteze cu toată însuflețirea, bucuria ce o simte la serbarea acestui jubileu. Va fi o zi mare, înaltă, plină de inimă și de suflători, ziua în care va avea loc în Blaj, adunarea generală ordinară a „Asociațiunii“. În această zi se vor ține ședințe, oficiale și festive, se vor aranja petreceri și producțiuni, și se vor da mese copioase, la cari se vor rosti cele mai însuflețite cuvântări.

Toate lucrurile obicinuite la astfel de ocazii se vor face în plină măsură, căci ospitalitatea Blajului este bine cunoscută. Despre aceasta nu mai încapă nici o îndoială și toți așteptăm cu nerăbdare aceste zile, de sărbătorire națională.

La astfel de ocazii însă, nu mi-se pare că am fi satisfăcut pe deplin datoriile noastre de fii recunoscători, dacă ne vom bucura numai de moștenirea primită și nu ne vom gândi, că ceea ce au făcut părinții noștri pentru noi, suntem și noi datori să facem pentru urmașii noștri. Ce am putea însă face noi pentru acești urmași ai noștri, ca peste alți 50 de ani, când ei vor serba un jubileu și mai frumos decât al nostru, să se simtă și ei recunoscători față de generația de astăzi, precum ne simțim și noi recunoscători față de fericii întemeietori ai „Asociațiunii“?

Iată o întrebare care ar trebui să ne preocupe pe toți în toate zilele acestea și la care eu din parte-mi dau următorul răspuns.

Cred, că a face acum planul unui lucru ce are să se realizeze peste 50 de ani e o problemă prea grea, căci nimeni nu poate prevedea acum ce lipsuri și nevoi vor avea urmașii noștri. Un lucru însă este cert, că și peste 50 de ani „Asociațiunea“ va fi tot săracă și va fi și atunci încă strănsă în bariere înguste și activitatea ei se va mărgini la nevoile zilnice.

La jubileul de 100 de ani însă cred, că toți am dori ca „Asociațiunea“ să poată face și un lucru ce iese din sfera de toate zilele. Pentru ca să ne asigurăm de acum realizarea acestei dorințe, trebuie ca noi să asigurăm „Asociațiunii“ mijloacele prin cari se pot duce la îndeplinire lucruri mai ideale, pentru cari cu greu se află mijloacele de lipsă la comitetele noastre, influențate de primul și ultimul argument „protocolul“.

Pe ce cale am putea deci asigura urmașilor noștri, pe cari i-am dori mai idealști de cum suntem noi, niște mijloace potrivite și libere de tutela sfântului protocol? Cea mai lesnicioasă, îmi pare a fi înființarea unui fond jubilar, la care să contribuie fie-care membru prin plățirea îndoită a cotei sale, ceea ce n'ar fi nici o împovărare prea mare pentru nimeni. În prezent, avem circa 1600 membri, cari ar plăti câte 10 coroane în beneficiul acestui fond, ceea ce ar face 16000 coroane. La această sumă, ar mai intra cu toată siguranța și alte donațiuni, astfel că, 20000 coroane ar fi

minimalul, prin care s'ar pune bază unui fond jubilar neatacabil. Gândiți-vă acum la ce sumă frumoasă ar ajunge acest fond peste 50 de ani și ce n'ar putea să facă urmașii noștri cu această însemnată moștenire!

Nu știu dacă e bună sau nu această idee, și de aceea îmi permit a o pune în discuția onor. public românesc.

Sebeșul-săsesc, 24 Ianuarie, 1911.

Ioan Băilă.

Doamna Curie

și academia franceză

Nicicând rezultatul unei alegeri la Academia franceză n'a fost așteptat cu interes mai general, decât în ședința de Luni a secției pentru științe. Aceasta pentru că între candidați era d-na *Maria G. Curie*, profesoară la universitate, văduva profesorului *Pierre Curie*, — mort la 19 April 1906 prin accident tragic —, cu care împreună a făcut descoperirile epocale despre *radio-activitate*. — Lumea se întreba încordată, ce ținută va lua Academia în lipsă de dispoziții pentru un caz ca acesta unic și fără precedent. Din parte nechie-mată s'a pornit chiar o discuție urâtă pe tema aceasta, cu declamări despre dreptul ori despre inferioritatea femeilor. Academia franceză, deși faimoasă pentru iubirea tradiției, n'a ezitat a candida pe d-na Curie în locul prim, dându-i astfel o distincție de care încă n'a avut parte femeia. Și dacă la votare d-na Curie a rămas de astădată în minoritate (*cu două voturi*), este incontestabil că viitorul loc va fi al ei, și d-na Curie va fi prima femeie între nemuritorii Academiei franceze, cum dânsa a fost prima profesoară la Sorbona și cea dintâi femeie chemată la o catedră de universitate.

Alegerea s'a făcut Luni, 23 Ianuarie, în ședința publică. A presidat d. *Armand Gautier*, asistat de vicepreședintele *Lippmann*, profesor la facultatea de științe, și cei doi secretari, *Dar-boux* și *Van Tieghem*. Un public extraordinar de numeros a fost prezent; excepțional, și pentru a rămâne consecvent, au fost admise și dame, căci altcum ele n'au intrare decât la ședințele solemne, de recepțiune. — Membri au votat cu buletin, și în fața publicului, fiind acesta uzul aci, ca și la secția științelor morale și politice; dintr-o parte, la belle-arte membri se retrag pentru a vota, apoi apar iarăș și presidentul anunță rezultatul, tocmai cum se publică verdictul la tribunal; la însăși Academia franceză, adică la literă, înainte de votare membri sunt invitați a declara pe conștiință, ridicându-și dreapta, că sufragiul lor va fi fost și nepărtinitor.

S'au dat pentru d-na Curie 28 voturi, iar 30 pentru profesorul *Branly*, dela universitatea catolică, fizician cu renume universal, celebru prin cercetările sale, cari au dus la telegrafia fără sârmă, (pentru care Marconi, în semn de recunoștință, a adresat lui *Branly* prima depeșă dată pe aparatul său). — La votare va fi decis numai etatea: *Branly* are 65 ani, este deci cu 12 ani mai bătrân decât d-na Curie, și n'a fost încă distins pentru meritele sale în serviciul științei și culturii.

Cum se fac calendarele

La Anul nou, obiectele cari au cea mai mare căutare, sunt calendarele. Se poate spune cu drept cuvânt, că nu există o singură casă, în care să nu se afe un calendar. Calendarele de perete, cele mai multe, pe lângă zilele anului și sărbătorile obișnuite, indică și răsăritul și apusul soarelui și fazele lunii.

Nu vorbim aci despre modul cum se întocmesc calendarele, în ceea ce privește sărbătorile mobile, ce se orânduiesc după cum cade Paștele, ci de datele astronomice întrebuițate în calendarele noastre.

Trebuie să mărturisim, că în această privință nu avem adevărate calendare, de

oarece ele sunt întocmite de neștiutori în ale astronomiei, cărora puțin le pasă dacă soarele răsare mai de vreme sau mai târziu cu câteva minute, cari nu știu să po-trivească nici cel puțin fazele lunii.

Răposatul Vermont din România era singurul, care întocmea un calendar așa cum trebuie pentru o anumită librărie, și afară de aceasta publica și efemeridele astronomice ale fiecărui an.

Datele astronomice, de cari se slujesc cei cari fac calendare în stăinătate, se obțin din publicații speciale, ce apar cu doi ani mai înainte.

Există patru mari publicațiuni de asemenea natură, una în Franța, alta în Germania, în Anglia și în sfârșit în America. Ele sunt rezultatul muncii a zeci de astronomi calculatori, de pe la observatoarele din Paris, Berlin, Greenwich și Washington. De acum câteva luni au apărut asemenea publicațiuni cu evenimentele astronomice ce vor avea loc în 1918.

Din aceste publicațiuni iei elementele, de cari ai nevoie pentru întocmirea unui calendar pentru localitatea în cari te afli.

Astfel, cu ajutorul unei formule trigonometrice, de altfel foarte simplă, și cu anumite elemente dintr'una din publicațiunile de mai sus poți se calculezi pentru ori ce oraș, răsăritul și apusul soarelui și ale lunii, fazele lunii, eclipsele, răsăritul și apusul planetelor, etc.

Lucrul e simplu pentru cei cari se pricep, dar sunt mulți, cari se pricep și nu-l fac, sunt și mai mulți cei cari fac calendare și nu se pricep.

V. A.

RECURSURI

Anunțurile de căsătorie. In ziarul *Karanaua Șimbun care apare la Yokohama*, a apărut următoarele rânduri ale Japonezei cu numele romantic de *Hoisuijoși*:

„Sunt o femeie foarte drăguță, cu părul bogat, care se mișcă ca pânzele de nouri, fața mea are strălucirea de mătășă a florilor, corpul meu e delicat și unduiează ca trestia, și sprâncenele mele au arcuirea Craiului nou. Averea mea e îndestulătoare, ca împreună cu iubitul să cutreerăm lumea și apoi să ne stabilim în colțișorul nostru retras. Iar eu în timpul zilei voi privi gingașele flori și noaptea alba lumină a lunii. Dacă se află vre-un bărbat care să fie cult, înțelept, frumos, priceput și de bună familie, vreau să mă căsătoresc cu dânsul pentru viața aceasta și să împart cu el plăcerile, ca mai târziu să ne odihnim sub un mormânt, deasupra căruia va fi înălțată o lespede de marmoră ce va împreuna culorile apusului de soare“.

Anunțul acesta, face în ori ce caz dovada unui gust de o rară delicateță.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Agricultură. — Industrie. — Comerț

Industria casnică în România

De o bucată de vreme se vorbește la noi foarte mult despre industria casnică. Asta nu vrea să zică, că se 'nțelege cu precizie ce rol are industria casnică în economia noastră națională, căci se întâmplă foarte adesea ori, ca prin repetarea unei noțiuni fără conținut bine determinat, să se îngreueze înțelegerea adevărată a ei. Tocmai așa este și cu industria casnică în România. Aproape o jumătate de veac, de când s'a întemeiat de către doamnele române societatea „Furnica” sub înaltul protectorat al M. S. Regina Elisabeta, având de scop încurajarea „industrii casnice”, dar cu toată asidua activitate a acestei instituțiuni, nu se poate zice că s'a făcut un progres real pentru prosperarea existenței naționale a țărănimii noastre, deși această urmare ar fi fost de așteptat dela o acțiune de încurajare a muncii industriale țărănești. Și tot atât de puțin fertilă a fost activitatea Statului în această direcțiune. Care alta să fie oare cauza acestei cheltuieli de energie aproape fără efect, dacă nu lipsa unei înțelegeri bine definite, a unei chestiuni economice de o așa mare importanță pentru economia națională a României?

Ce este industria casnică? Este un sistem de exploatare industrială patriarhal, cea mai veche formă a producției industriale, înaintașă chiar agriculturii: *este producțiunea industrială în casă, pentru casă și din materiile prime produse de ea însași.* Aceasta este structura ei primitivă proprie aceluia stadiu din evoluția economică a societății, denumită de economistul *Karl Bücher, economia domestică închisă*, în care atât producțiunea bunurilor, cât și consumarea lor se petrecea în cercul închis al familiei.

Această epocă a dăinuit la noi mai mult ca ori unde, chiar după dispoziția ei a lăsat urme adânci în viața satelor noastre, cari până azi influențiază într-o măsură oarecare gospodăria țărănească. Ca și în alte părți gospodăria țărănească dela noi a intrat pentru întâia oară în raporturi de schimb cu semenele ei îndată ce a produs mai mult decât era de lipsă, pentru îndeșterea unei trebuinți, s'a specializat în producerea unui obiect oarecare, ce-i servia drept obiect de schimb, și această deprindere a continuat și după pătrunderea banilor în lumea sătească, când în locul schimbului în natură a intrat schimbul pe bani. Așa s'au desfășurat lucrurile până mai ieri.

Toți străinii, cari au trăit câțva timp în România au descris aceste raporturi până pe la jumătatea veacului trecut. Bărbatul clădea casa și-și făcea instrumentele de trebuință, femeia producea din cânepă, in și lână îmbrăcămintea întregii familii,

In această rubrică se vor trata chestiuni economice și sociale din viața Românilor de pretutindeni. Autorul lor dorind a fi în curent cu toate problemele economice-sociale ale Românilor din regatul Ungar în special, roagă a i se trimite publicațiunile referitoare: studii economice-sociale, acte, statute, bilanțuri, rapoarte etc., spre a-i servi drept material comparativ. Adresa: dr. Virgil Madgearu, București Str. Armenească 26.

asa că de la târg se mai procurau foarte puține lucruri. Aceiași viață simplă a dus-o multă vreme și marea gospodărie boierească. Dar ea s'a distins mai de timpuriu prin transformările desrepetate ale gustului și modei sub influența răsăriteană sau apusană, pe când mica gospodărie țărănească a rămas până în zilele noastre credincioasă datinelor vechi, cu toate că din veacul al XVIII. s'a îndestulat cu produse de ale meseriașilor din Transilvania, întru cât era vorba de a satisface trebuinți noi. Căci trebuințele sale obișnuite și le satisfăcea țărănimea prin munca ei proprie și tocmai acestea erau cele mai de căpetenie, după cum cu drept cuvânt observa consulul prusac I. F. Neigebaur în 1848: „Aici (în România) țărănul nu 'ntrebuințează fer pentru căruța sa, femeia face postavul pentru suman și pânză pentru cămașă și pantaloni și șuba și căciula ș'o i-a el de la oile turmei sale.” Chiar după începerea europenizării țării române după deschiderea granițelor comerțului apusan (1829), cu toată dezvoltarea agriculturii prin deschiderea nouilor piețe de desfacere, țărănimea rămase încă în stadiul economiei naturale spre folosul exclusiv al marilor stăpânitori de pământ.

Căile de comunicație așa de puțin răspândite, au contribuit în bună parte la dăinuirea acestor caprițuri patriarhale, până acum trei-patru decenii în urmă. Abia după 1866 prin crearea mijloacelor de comunicațiune și transport s'a făcut drum spre țară produselor de fabrică ale Austriei în măsură mai mare. Dar mai ales prin încheierea primei convențiuni comerciale, cu Monarhia vecină (1875) s'a lăsat produselor fabricelor austriace liberă cucerire a pieței sătești a României. Zece ani au fost îndestulători unei prefaceri adânci a trebuințelor țărănești, căci prin ieftinătatea produselor de fabrică, s'a deschis o concurență aprigă produselor industriei casnice, așa, că s'a schimbat cu ușurință gustul țărănimei. La aceste prefaceri au conlucrat și alți factori, dintre cari cel mai important sunt *schimbările condițiilor de producțiune industrială și de desfacere a produselor, în interiorul țării însași.*

Este vorba de concurența unui alt sistem de exploatare industrială, antipodul industriei casnice, ce naște însă din acest sistem patriarhal odată cu începutul infiltrațiunii capitaliste — este *industria la domiciliu țărănească: este acel sistem de exploatare industrială, prin care un întreprinzător dă de lucru la mai mulți lucrători acasă la ei.* Acest fel de a exploata o ramură industrială în diferitele-i tipuri răspândite la noi — despre care se va vorbi într-o cronică viitoare, — corespunzând concentrării trebuințelor în târguri și orașe, a fost și este cel mai de samă concurent al industriei țărănești — exploatarea ei prin comercializarea raporturilor de muncă și de desfacere a produselor. Astăzi, cea mai mare parte a industriei casnice a fost transformată în industrie la domiciliu țărănească, și cât a mai rămas din vechiul sistem patriarhal dispare pe zi ce trece.

În fața acestei stări de lucruri este întrebarea, care este rolul politicii economice a României? Aceasta se va discuta într-o cronică viitoare, după ce se va lămurii, care a fost până azi politica de încurajare a „industrii casnice” și care rezultatele ei.

Dr. Virgil N. Madgearu.

DIN UNGARIA

Vremea și semănăturile

După raportul ministerului de agricultură ungar.

În luna Decembrie a anului trecut timpul a fost moale, ploi și ninsoare au fost aproape în toate părțile țării; în zilele din urmă s'a lăsat frig, un frig uscat cu vânturi.

Ploile și zăpada au împiedecat lucrarea la câmp și economii au trebuit să lase neisprăvit aratul și sămănatul început în nădejdea, că-l vor isprăvi în luna Decembrie.

Ploile și zăpada au avut partea bună că au stărpit șoarecii cei mulți, în unele locuri cu totul, în ținuturile năsiptoase și deluroase numai o parte bună din ei. Ici-colea se văd și pagubele muștelor fritice și de Hessen: e nădejde însă că stricăciunea lor nu va fi mare, dacă și mai departe pământul va avea umezeală din belșug.

O parte din sămănaturile stricate de șoareci și viermi s'a îndreptat, așa că starea lor o putem numi bună; de altă parte însă, acolo unde șoarecii n'au păscut numai sămănaturile răsărite, ci au ros și rădăcinile, starea spicoaselor e mai slabă.

Peste tot dar, sămănaturile de toamnă au trebuință de o vreme foarte bună ca să se îndrepte!

Șoarecii au făcut pagube mari și în trifoiști și luterne.

Lipsa de nutreț nu se simte până acum nicăiri, așternut este pentru vite.

Starea sănătății vitelor e mai bună ca până acum. Cele mai multe comune au trecut prin boala de unghii și gură. Unde se mai ivește boala, a slăbit în putere, din pricina frigului și fiindcă cu cât ajunge mai departe de locul, de unde a pornit, pierde din puterea de a îmbolnăvi.

Până aici raportul ministerului de agricultură, care ne aduce prea puține vești bune. Aproape din fiecare șir cetim o îngrijorare. Singura veste bună ce ni-o aduce e, că șoarecii în mare parte au pierit din pricina frigului ce a fost în zilele din urmă.

Din raport mai iese la iveală și faptul, că vremea fiind afară din cale cu toane, lucrările de toamnă nu s'au putut sfârși și în chipul acesta multe au rămas pe primăvară.

Între astfel de împrejurări e lucru firesc, că economii, cari mai au ceva în hambarele lor, nu să grăbesc cu vinderea lor, — deoparte fiindcă în multe părți vor trebui să samene de nou în primăvară, — de altă parte fiindcă prețurile grânelor trebuie să se ridice.

Ultimele informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 25 Ianuarie 1911.

Personale. Azi a sosit în Arad, d. dr. Nicolae Șerban, avocat în Făgăraș. D-sa a fost găzduit la hotel Central și mâine la 1, va părăsi orașul nostru.

Inmormântarea părintelui Alexie Vesalon. Mult regretatul nostru duhovnic părintele Alexie ne-a părăsit. Azi la 8 ore dim., cu o deosebită pompă i-a făcut înmormântarea ducându-l din sala festivă a seminarului la vecinică odihnă, „unde nu este durere, nici scârbă, nici suspinare“...

Sufletul său blând va fi mângăiat privind din înălțimile nepătrunse ale vieții de veci la noi cei părăsiți, cari cu atâta jale îl petrecem în drumul său cel din urmă.

Pătrunși de momentul înduioșetor al despărțirii, mișcați în sufletul nostru alergasem cu toții la sf. biserică unde, însoțit de toți preoții din localitate, Prea Sfinția Sa Episcopul nostru iubit adânc îndurerat, văzându-și trecut „în planul cel secret“ — pe unul din cei mai credincioși colegi de școală, însuși a înălțat rugăciune fierbinte isvorită din inimă cuvioasă către Tatăl Ceresc, pentru iertarea păcatelor celui reposat. Și împreună cu El întreg Aradul românesc, cuprinși de o neșpusă duioșie rosteau cu buzele tremurătoare de emoțiune un „Tatăl nostru...“ pentru iertarea păcatelor lui.

Iar când a urcat P. Cuviosul părinte R. Ciorogariu amvonul și ne-a spus povestea, tragedia unei vieți grele, înțelesesem aceia dragoste mare și neseacăta ce o avea față de noi, elevii săi. Ne trecură lacrimile și ne dureau aceasta despărțire de părintele, care venise la noi ca în tinerețea noastră să-și regăsească pe iubitul său fiu, ce-l pierduse de mult. Și duioșia corului, a cărui ecou jalnic se sbuciuma între pereții catedralei ne-a frânt.

A fost o adevărată mormântare creștinească, drept răsplată omului îmbătrânit în cinste. Și când porniserăm spre cimitir, ochiul nu putea străbate mulțimea ce l-a petrecut.

La groapă, înainte de a-l despărți de lumea noastră stratal acela galbin de pământ, a venit iubita lui tinerime și prin graiul învăluit de durere și emoțiune al tânărului Ioan Neacșa, într-o frumoasă cuvântare își ia rămas bun dela duhovnicul său.

Iar noi cei ce-l însoțirăm cu un nefățărît „odihnească 'n pace“, — aruncarăm câte o mână de țărână. Apoi ne-am depărtat făcuți auzind încă multă vreme fermecătoarea, jalnică cântare „Adusumi-am aminte de prorocul ce strigă: eu sunt pământ și cenușe...“

Un teolog.

Dela „Asociațiune“. — „Biblioteca populară a Asociațiunii“. — Vestim, cumcă broșura sau cartea întâia din „Biblioteca populară a Asociațiunii“ a eșit de sub tipar, și îndată ce vom obține favorul cerut dela direcțiunea poștelor se va trimite și tuturor abonenților ei.

Forma plăcută și cuprinsul atrăgător va răsplăti în deajuns, așa credem, puțina întârziere, provenită de altcum din cauze neatârătoare de voința noastră. On. preoți, învățători și toți cărturarii noștri dela sate și orașe, se roagă cu stăruință, ca să nu pregete, ba să-și fină de o sfântă datorie și mândrie națională a înscrie cât mai mulți membri și acolo unde până acum nu sunt, ca acest izvor de adevărată lumină să pătrundă în toate părțile locuite de frați de ai noștri, până și în cea mai umilită colibă din întinsul câmpiilor sau din creerii munților și prin aceasta să ducă tuturor razele cele binefăcătoare ale luminei în dulcele nostru graiu românesc. Grăbiți dară peste tot locul cu abonamentele și cu înscrierile de membri ajutători, ca marea noastră sărbătoare a aniversării a cincizecea dela întemeierea „Asociațiunii“ ce se va serba în acest an să ne afle pe toți înșiruiți sub flamura culturai, desfășurată de „Asociațiunea“ noastră. Editura „Bibliotecei“.

Necrologuri. Am aflat cu multă părere de rău încetarea din viață în Sibiiu a maiorului c. și r. *Gligorie Iovescu*, din regimentul de infanterie de Gaudernak Nr. 85, decorat cu medalia pentru merite militare cu cordon roșu, distins cu medalia de serviciu, posesor al medajiei jubilară comemorative și a crucei jubilară militare etc. Inmormântarea regretatului ofițer român s'a făcut eri în capela cimiterului militar din Sibiiu.

Aflăm cu adâncă părere de rău încetarea din viață a preotului *Zenovie Dimitrescu* întâmplată în Dumbrăvița la 24 Ianuarie n. a. c. Inmormântarea regretatului preot va avea loc mâine Joi, în cimitirul din Dumbrăvița.

Exprimăm sincerile noastre condoleanțe adânc întristatelor familii.

Toți d-nii corespondenți ai ziarului nostru, precum și d-nii colaboratori, sunt rugați să binevoiască a scrie cât se poate de citeț și numai pe o parte a manuscrisului. Aceasta, o cerem în interesul ziarului, deoarece ce citirea articolelor primite la redacție, precum și culegerea acestor articole, necesitând mult timp, dă loc la greșeli de tipar și de multe-ori, la întârzierea apariției gazetei.

Toți acei d-ni abonați, cari din întâmplare, n'au primit vre-un număr al ziarului „Românul“, sunt rugați cu insistență, să facă imediat cunoscut administrației noastre acest lucru, pentru a se lua măsurile de îndreptare. În acelaș timp rugăm pe toți acești d-ni abonați să ne scuze de această întârziere, de oare ce din cauza numeroaselor cereri de abonamente neobicinuite până acum la ziarele noastre, — cu toată dragostea ce avem de a-i servi, — se fac oare care erori de expediție. Pe viitor, vom căuta, ca trimiterea ziarului să se facă în modul cel mai punctual.

Din patrie.

Nouii episcopi. Patru posturi de episcop sunt în vacanță la romano-catolici: Oradea-mare, Kalocsa, Szombathely și Raab (Győr). În jurul destinării acestor 4 posturi, toate cu venite mari, s'au făcut în săptămânile din urmă multe combinațiuni. Acum se vestește, că se știe cu siguranță, cari vor fi noii episcopi. La Oradea-mare va fi numit contele Nicolae Széchenyi, la Kalocsa Ioan Csernoch în prezent episcopul Cenadului, la Szombathely canonicul dr. Andor György iar la Raab dr. Glattfelder Gyula, profesor la facultatea teologică în Budapesta.

Împotriva căinilor turbați. Asociația pentru apărarea animalelor, a înaintat vicecomitelui din comitatul Pestei, un protest, în care reclamă observarea regulamentului referitor la îngrijirea căinilor pe teritoriul Capitalei.

Antistiile cercurilor, sub prezidenția d-lui *Alex. Hanvai*, au ținut o conferință tratând protestul. Au adus hotărîrea, ca consiliul orașenesc să roage ministrul de agricultură că până ce nu va aranja definitiv afacerea în întreaga țară, să silească administrația la observarea regulamentului existent.

Călugări perversi. Ziarele de seara din Budapesta, dau în vileag o știre neînchipuit de scandaloasă. Faptul în sine e așa de scârbos, încât, — neținându-se seamă, de intențiile unor ziare de a compromite clerul catolic înaintea lumii civilizate, — merită să-l înregistrăm. Se anunță din Etyek (com. Fejér) că superioritățile catolice bisericești au chemat niște călugări cerșitori din Germania, să facă propagandă bisericească catolică. Propaganda s'a sfârșit însă cu un enorm scandal, adevărindu-se perversitatea respingătoare a unui călugăr, care a corupt sufletele inocente ale copiilor de ambele sexe.

Călugării străini au fost aduși cu scopul de a împiedeca statificarea școalelor elementare.

În tot cazul afacerea nu e așa grozavă cum se căznise a o zgrăvi gazetele de senzație.

Din dramele celor muncitori. Modista Amalia Vorell din Budapesta, fiind părăsită de iubitul său a încercat să se sinucidă trăgându-și 3 gloanțe de revolver în cap. Încercarea însă n'a isbutit oprindu-se gloanțele în craniu. Trimișii societății de salvare au adus-o la conștiință. Starea ei este gravă.

Fostul Comite suprem al Hunedoarei, are multe nespălate după cum se anunță. În comitatul acesta binecuvântat este iarăși o senzație de înregistrat. Tribunalul din Deva a trimis o provocare baronului Leopold Bornemissza, citându-l pe ziua de 25 Februarie, — pentrucă d. fost comite suprem, are o cambie neînsemnată în valoare de 8000 coroane, de care pe semne d-sa și-a uitat.

Provocările însă probabil rămân nerezolvite, căci domnul fișpan s'a retras la ferma sa din Africa.

Din străinătate.

Fortificarea canalului Panama. Într-o cuvântare rostită la societatea „Pensilvania“, președintele Taft a declarat, că modificarea acordului anglo-american, în privința canalului de Panama, tinde de a se recăștiga dreptul de a întări acest canal, drept, care a fost dinadins formulat în tratatul iscălit cu Republica de Panama.

„După ce am cheltuit 500 milioane spre a întări apărarea noastră militară, a spus Taft, cum s'ar putea să renunțăm la valoarea militară a canalului și să lăsăm trecerea liberă unei puteri, care ar căuta să ne nimicească?“

Taft a discutat apoi propunerea de neutralizare a canalului de Panama pe calea unei convenții internaționale, și a spus: „Sunt tocmai stipulațiunile tratatului cu Anglia, cari ne silesc să menținem trecerea prin canal pentru toate partidele beligerante atât timp, cât nu suntem și noi direct interesați“.

Taft a adăugat: „Sunt cel mai bun amic păcei; dar timpul, când se vor putea aplana toate diferendele internaționale, nefiind încă aproape, nu trebuie să uităm eventualitatea unui război“.

Papa hotărît să părăsească Roma. Revista săptămânală „La Nouvelle Europe“, al cărei director, contele de Bourgade la Dardye, e în strânse legături cu cercurile Vaticanului — înregistrează svonul, că față de atacurile francmasonilor, începute cu faimosul discurs al primarului Nathan al Romei, Papa e hotărît să părăsească Cetatea eternă, luându-și reședința într-o altă țară catolică.

Autorul articolului, care semnează cu pseudonimul San Pietro, lasă să se înțeleagă, că Austria ar primi bucuros stabilirea Curții papale, pe teritoriul ei.

Victimele catastrofei submarinului german. Azi după amiază s'a făcut înmormântarea căpitanului Fischer, fost comandant al vasului submarin No. 3, care s'a înecat. Împăratul și marele duce de Hesen erau reprezentați. A asistat și un public numeros.

Turburări în China. Agenția Reuter află că poliția engleză găsinde un hamal bolnav pe stradă, a ordonat transportarea lui la secție dar individul a murit pe drum și Chinezii au pretins că polițiștii englezi l'au omorât. Dezordinea s'au întâmplat în urma acestui svon; canoniera engleză „Thistle“ și canoniera germană „Jaguar“ au debarcat atunci fiecare câte un detașament. Trupele au fost primite cu pietre și au ripostat; opt Chinezii au fost omorâți. Vice-regele a trimis și el trupe spre a restabili ordinea. Situația, care părea a fi neliniștitoare e acum absolut mulțumitoare.

Ravagiile ciumei. Ciuma face mari ravagii în împrejurimile capitalei. Taotai-ul din Carbin a fost destituit, de oare-ce s'a opus la măsurile sanitare luate spre a combate epidemia de ciumă.

Confiscarea unei biblioteci poloneze. La Ciutomyr o bibliotecă poloneză cu 300 volume a fost confiscată de autoritățile rusești.

Bibliotecarul a fost arestat.

Ofițer asasin. Eri, pentru prima oară dela proclamarea Constituției, un sub-locotenent și un caporal din jandarmerie au fost condamnați la câte 15 ani de temniță pentru omucidere; ei au fost degradați în stradă.

Tratatul dintre Rusia și Germania. Ziarul „Daily Telegraph” din Londra se ocupă de tratativele dintre Rusia și Germania. O parte a presei a scos zvonul, că obiectul tratativilor a fost liniile ferate din Persia.

E mai mult ca sigur însă, că motive mai ales politice au provocat tratativele. Rusia câștigă ieșirea liberă prin Golful persic, iar Germania împreună cu Rusia vor merge mână în mână în politica din Orient.

Beneficiul expoziției de vânătoare din Viena. Comitetul de organizare al expoziției de vânătoare de aci se va prezenta mâine împăratului, spre a-i face darea de seamă a gestiunii ei financiare.

Beneficiul net al expoziției e de 600.000 coroane.

Expulzarea Evreilor din Rusia. Guvernorul rus din Kiew a dat ordin, ca toți farmaciștii evrei de acolo să-și aranjeze afacerile și până la 1 Aprilie anul acesta să părăsească Kiewul. Până în prezent Evreii farmaciști s'au bucurat de drepturi nelimitate în privința aceasta.

Arestarea unui fost ministru de război grec. La Athena a fost arestat colonelul Lapathiotis, fost ministru de războiu. Arestarea s'a efectuat în urma mai multor denunțări, că dimpreună cu șase subofițeri, ar fi păcătuit contra disciplinei militare. Subofițerii au fost nemulțumiți, că n'au fost primiți în școala militară și de aceea se adunau noaptea în casa colonelului și se sfătuiau asupra acestei chestiuni. Au adresat o cerere regelui să fie admiși și dânșii la școala de războiu. La caz, că cererea nu li-s'ar fi primit, au hotărât să dezerteze din armata Greciei și să intre în serviciul altor State străine. Din cauza aceasta au fost arestați și subofițerii și s'au pornit cercetări pentru stabilirea faptelor.

Regele Manuel despre drepturile sale. Se știe că cu prilejul proclamării republicii din Portugalia se lățise vestea, că guvernul Portugaliei va da o listă civilă exregelui și mamei sale. Acum regele desminte această știre și declară, că nici el, nici mama sa n'au primit niciun ban, de listă civilă. El n'a abzis nicicând dela tronul Portugaliei și este hotărât să-și susțină drepturile, chiar și în cazul, când l'ar despoia cu forța de averea sa, care după lege îi revine și azi.

Dorim bărbat! Acesta este strigătul intim al învățătoarelor din Viena, cari au pornit o intensă acțiune împotriva celibatului impus. Au rugat pe mai mulți deputați să insiste pentru ștergerea legii celibatului la învățătoare, aducând în favorul mișcării lor argumente juste.

Imprejurarea — zic dânsele, — că cele mai multe sunt silite să renunțe la adevărata lor chemare, aceea de a fi mame, produce o continuă indispoziție în sufletul lor, lipsindu-le în felul acesta tocmai de facultatea cea mai prețioasă a sufletului lor, când e în joc creșterea îngrijită a copiilor. O mamă are mai mare iubire față de copii, are gingășia ce i-o dă firea ei de mamă, are abilitatea și dragostea de a se ocupa de copii. Probabil aceste motive vor fi destul de temeinice, în susținerea deputaților pentru desființarea legii.

Anarhiștii din Japonia executați. S'a sfârșit și afacerea aceasta urâtă, care a agitat așa de mult opinia europeană. Conjurații în contra Casei domnitoare japoneze în frunte cu dr. Cotocu și nevastă-sa, au fost executați în curtea închisoarei din Tokio.

Demonstrațiuni rogaliste în Franța. Când Fallières, prezidentul republicii franceze, a ieșit de la institutul oceanografic, mai mulți regaliști au aranjat o demonstrație împotriva prezidentului, strigând: „Trăiască Lucian Lacour!” Acesta este acel individ, care nu de mult, zvârlise lui Briand pălăria de pe cap. S'au făcut mai multe arestări.

Librăria Diecezană Arad pregătește ornate (odăjdii) bisericești în toate execuțiunile și în toate culorile cu prețul dela 145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane. Epatrachile separat à 16, 24, 30 coroane

bucata. **Brâne preoțești**, 15 cm. lățime, orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu 15 coroane. **Pălării preoțești** fasonul cel mai modern à zece coroane bucata, **Icoane sfinte** pictate pe pânză în orice mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32, până la 100 cor. bucata. **Prapori** în toate mărimile și culorile cu sau fără rude cu 75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

24 Ianuarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22:50—23:50
Din comitatul Albei — —	22:35—23:30
De Pesta — — — —	22:45—23:05
Bănățnesc — — — —	22:45—23:35
De Bacica — — — —	22:45—23:16
Secară de calitate I. — —	15:90—16—
Orzul de nutreț, calitate I.	15:80—16—
Ovăs de calitate I. — —	17:50—17:80
Cucuruz — — — —	10:95—11:20

Piața grânelor din Aradul-Nou.

25 Ianuarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10:40 — 10:65
Orz „	7:40 — 7:50
Ovăs „	7:50 — 7:60
Secară „	7— — 7:10
Cucuruz 300 „	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

— 1907. Anul II. Vol. III, Nr. 50, apare în București sub direcția d-lui Ion Gr. Păucescu.

Revista Democrației române. Anul I. No. I. No 43, București. Director Gh. Diamandi.

Domnia legilor, organ naționalist democrat. Anul IV, No. 22. Apare în R-Vâlcea.

Facla. Anul II, No. 2.

Căminul nostru, revistă săptămânală sub îngrijirea d-lui I. Boteni, cu articole de Constantin Hodoș, I. U. Soricu etc. Redacția și administrația, Str. Clopotarii vechi, 57 bis.

Raport general al Comitetului central al „Reuniunii române de agricultură” din comitatul Sibiului, redactat de V. Tordășianu.

POȘTA REDACȚIEI

V. Bora. Așteptăm și altele. Asemenea primim cu plăcere corespondențe de ordin cultural în oricare direcțiune.

Cornelia Langa. Nu ne mai trimiteți nimic?

T. C. Arguș. N'am putut utiliza. Totuși mai încercați.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Tuturor pe cari îi privește: Favoruri la prețuri de abonamente nu să acordă nimănui.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

3 culegători-tipografi

află aplicare imediat în Tipografia diecezană din Arad. — Salar după tarif.

Un candidat de avocat (român) află aplicare momentană în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nicolae Ionescu,
în Caransebeș (Karánsebes).

„Cavaler“.

Ceas de buzunar placă aur, garantat 14 carate, mers regulat, capac dublu, numai K. 10; se trimite contra ramburs vama scutită.

Heinrich Weiss,
Ujbánya (Bars-megye).

Cele mai noi susceperi de plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din „Balkáni hercegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Welter János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

— Mare asortiment de dantele și stofe cu aur. —

Aducem la cunoștința on. public, că magazinul nostru de dantele cunoscut pentru ieftinătatea lui îl vom conduce și pe mai departe, așa, că zilnic ne sosește marfă nouă, **pentru că ieftin numai în**

Magazinul de dantele

(str. Ásztalos Sándor)

se poate cumpăra următoarele mărfuri:

Cămașă pentru femei din șifon R. dela	75	cr. în sus
Pantaloni	74	" " "
Rochie de "desubt" dublă I. glott	125	" " "
" " " " " " " " " " " " " "	125	" " "
" " " " " " " " " " " " " "	375	" " "
Brațier din batist	52	" " "
Rochie din	125	" " "
Mătasă Taft I. metrul	68	" " "
Mătasă cu șire I. metrul	82	" " "
Haine pentru copii	75	" " "
Năframuțe, duzina	58	" " "
Cămașă pentru bărbați din șif. R. R. dela	99	cr. în sus
Cămașă pentru bărbați de iarnă	35	" " "
Guler, numai	7	" " "
Manșete, perechea	8-16	" " "
Clorapi, 3 perechi 50, 90 și 100 cr.		
Scutitor pentru guler	68	" " "
Mănuși glacé	59	" " "
Șal de mătăasă	38	" " "
Modele de lucru de mână din congré	125	" " "
Dantele, metrul	1	" " "
Materii de dantele	25	" " "

Mare asortiment de dantele și stofe cu aur. Stofe metru cu 75 cr., talii cu 125 cr. — Stofe de lână p. haine bărbătești dela fl. 120. Talii 125 cr.

Rugăm on. public să se convingă despre ieftinătatea mărfurilor noastre. Cu stimă:

Geiger Gyula fiai.

— Filiala celui mai mare magazin de dantele din Ungaria-sudică. —

„Someșana“,

instituit de credit și economii, societate pe acții în Dees.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 170000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

Acordă împrumuturi hipotecare, cambiali, pe lombard, etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5% interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 6% interese. Darea de venit o solvește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană.

Directiunea.

Nr. 7. 8—10.

Mare asortiment de ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas albastru și trandafiriu, din piele de lack și chevreaux

la **Weinberger János**

cel mai distins magazin de ghete. ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

Nádray Mihály

birou de arhitectură

Arad, Fejsze-utca nr. 34.

Execută tot felul de planuri și zidiri în bransa aceasta. Execuție conștientioasă. Prețuri foarte moderate. La dorință execut planuri și prospecte.

La Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

„Corvineana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Hunedoara.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii »Corvineana«, societate pe acții se invită în virtutea §-lui 19 din statute

la a XV-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Hunedoara la 12 Februarie eventual în senzul §-ului 24 din statute în 20 Februarie st. n. 1911 la 2 oare p. m. în localul institutului.

Obiectele sunt următoarele:

1. Alegerea președintelui conform §-ului 23 din statute.
2. Raportul direcțiunii, bilanțul anului 1910, raportul comitetului de supraveghiere și decisiunea asupra împărțirii profitului curat.
3. Alegerea alor 2 membri în direcțiune cu mandat pe 3 ani.
4. Decidere asupra convocării unei adunări generale extraordinare pentru modificarea statutelor.
5. Alegerea directorului și cassarului.
6. Eventuale propuneri ivite în cadrul §-ului 28 din statute.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiași sunt rugați a-și depune în înțelesul §-ului 20 din statute la cassa institutului acțiunile eventual documentele de plenipotență, cel mult până în 11 Februarie st. n. 1911.

Hunedoara, la 17 Ianuarie 1911.

Direcțiunea.

Contul-Bilanț.

A C T I V A		Cor.	fil.	P A S I V A		Cor.	fil.
Cassa		18145	26	Capital social:			
Depuneri proprii		50000	—	700 bucăți acții à Cor. 100.—	Cor. 70000	—	
Cambii	Cor. 726073	—		Fondul de rezervă	> 70000	—	
Cambii cu acoperire hipotecară	> 53500	—		Fondul de rezervă special	> 23114	—	
Imprumuturi pe obligațiuni		779573	—	Fondul de penziune	> 9977.05	173091	05
Realități		31556	—	Depuneri spre fructificare		738533	61
Mobilier	Cor. 1931	—		Diverse conturi creditoare		2559	52
după amortizare	> 231	—		Interese transitoare anticipate pro 1911		19436	78
Diverse conturi debitoare		1700	—	Profit curat		27921	10
		2262	90				
		961542	06			961542	06

Contul Profit și Perdere.

E Ș I T E		Cor.	fil.	I N T R A T E		Cor.	fil.
Interese:				Interese:			
după depuneri	Cor. 34757.08			de escompt	Cor. 66385.11		
de reescompt	> 1385.70			de obligațiuni	> 8204.57	74589	68
fondului de penziune	> 564.74	36707	52	Provizțiuni		10853	51
Spese:				Chirie		3900	—
registre, imprimate, lemne de încălzit	Cor. 2994.28						
salare	> 7955.94						
relut de cuartir	> 720.--	11670	22				
Contribuție:							
directă	Cor. 9337.66						
10% după interesele de depuneri	> 3475.69	12813	35				
Amortizare:							
din mobilier		231	—				
Profit curat		27921	10				
		89343	19			89343	19

Hunedoara, la 31 Decembrie 1910.

Petru Sinca m. p., dir. executiv.

Buda m. p., cassar.

Pentru contabilitate:

Valeriu Beșan m. p., contabil.

Direcțiunea:

Simion Chirca mp. Dima Nicolae mp. Alexandru Dima mp. Petru Popoviciu mp. Petru Nicoara mp. Daniil Musa mp. George Popoviciu mp.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în bună regulă.

Hunedoara, la 17 ianuarie 1911.

Comitetul de supraveghiere:

Dominic Rațiu mp., președinte.

Augustin Dima mp.

Eduard Toth mp.

Alecsandru Petreu mp.

Raportul comitetului de supraveghiere:

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet în decursul anului expirat a ținut mai multe ședințe cu cari ocaziuni s'a convins despre administrarea corectă a institutului, iar bilanțul încheiat cu 31 Decembrie 1910, l-a controlat și aflat în ordine, deci Vă face următoarele propuneri:

a) să binevoiți a aproba bilanțul,

b) să binevoiți a primi propunerea direcțiunii cu privire la împărțirea profitului curat de K. 27921.10, propunere la care și comitetul de supraveghiere se alătură.

Hunedoara, la 17 ianuarie 1911.

Dominic Rațiu mp., președinte.

Alecsandru Petreu mp.

Augustin Dima mp.

Eduard Toth mp.